

موضوع ویژه: باغ و فضای سبز شهری

آبادی

فصلنامه شهرسازی و معماری

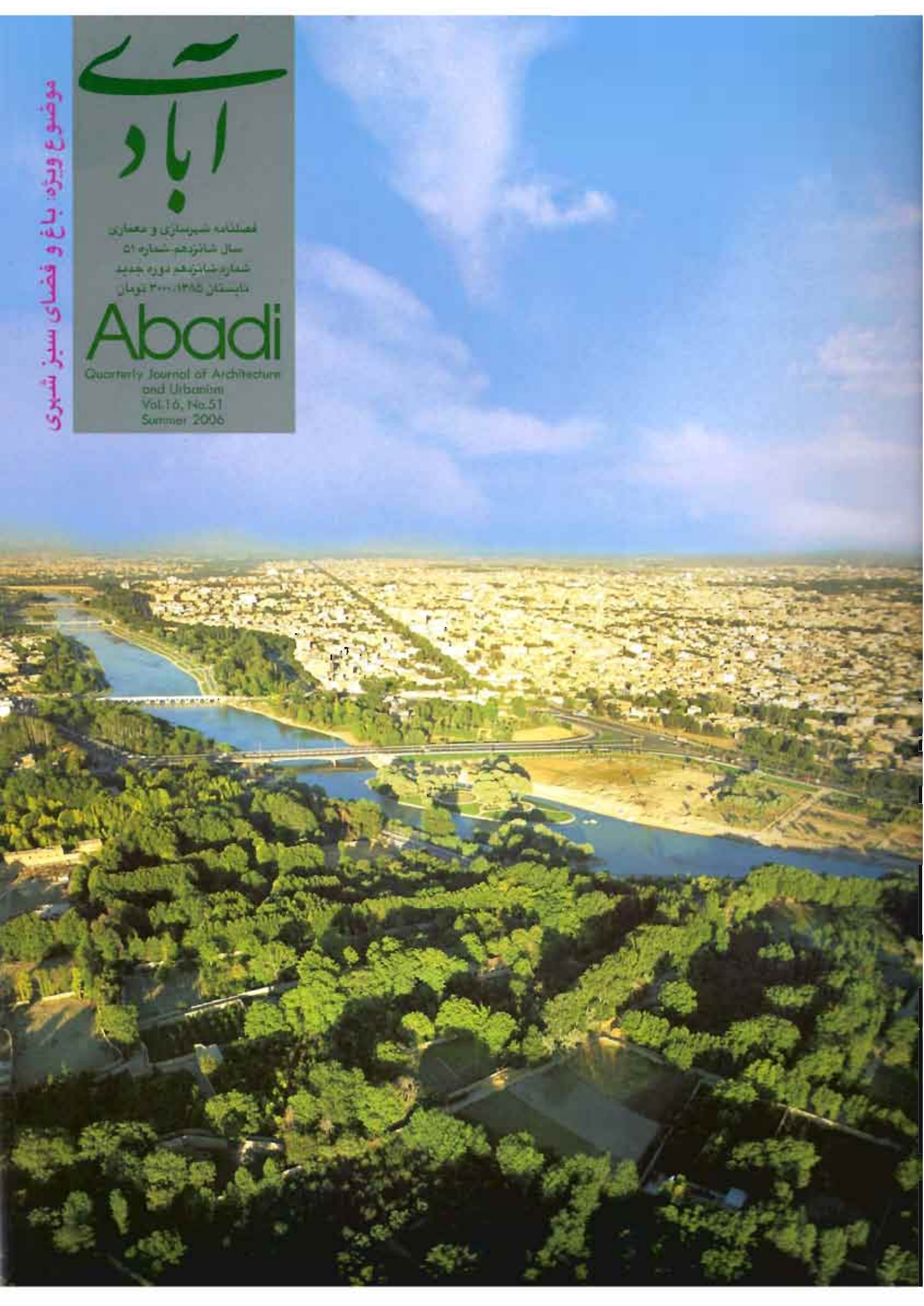
سال شانزدهم - شماره ۵۱

شماره شانزدهم دوره جدید

تابستان ۱۳۸۵، ۳۰۰۰ تومان

Abadi

Quarterly Journal of Architecture
and Urbanism
Vol. 16, No. 51
Summer 2006

روانشناسی محیط و معماری منظر

بررسی الگوی مشارکت در ساخت محیط

Landscape Architecture and
Environment Psychology

Assessing the Participation Model in Building the
Environment

نویسنده: حامد کامل‌نیا

Written by: Hamed Kamelnya

Abstract:

The contemporary life has exposed us to various psychological stresses, and imbalances. To overcome such dangers, provision of natural spaces such as parks can help us towards a healthy living. Studies show that landscape design in addition to influencing such factors as stress, fear, perception, safety, feeling of security, privacy can affect the individuals, Psychology, and can be detrimental in individual health. On the other hand, it guarantees social behavior in social arenas.

In the recent years, landscape design has been focus of attention due to its potential for the promotion of spatial quality and social interaction. Presently, the question is to engage people in the creation of their environment. This engaging not only requires scientific techniques, but also the understanding of social values and their utilization in the re-production of environment.

The design and planning in this context, is conditioned by the environmental transactions between the users with their environment.

Participatory planning within the realm of environment psychology is shaped by this concept that participatory planning is an intermediary for useful relationship between men, women, the youth, the old and various social groups in the environment (to better shape the environment).

Various social groups by their participation in the design process can help in building healthy places. Dealing with physical-psychologic needs, during interaction with the environment and participation in the creation of environment, provides the link between health, nature and design.

Ph.D. Candidate of Architecture in Tehran University.

طراحی منظر تنها طراحی یک فضای بیرون نیست، بلکه طراحی فضایی است با ارزش‌ها و معانی خاص خودش که می‌تواند متضمن یک تجربه جدید انسانی باشد. فضایی که می‌تواند ما را با دنیای طبیعی پیوند دهد و با تسلط بر احساس ما دنیایی را خلق نماید که مشابه و مایه‌زایی نداشته باشد؛ می‌تواند به شکل‌ها و فرم‌های گوناگون درآید و در این جهان ملتهب، قسمت آرامش‌بخش جریان زندگی ما را در اختیار خود قرار دهد، تا جایی که آن را به صورت یک سمبول پایدار زندگی توأم با آرامش اعتلاء دهد.

در این دنیای پر تنش و اضطراب ما نیازمند حضور فضاهای طبیعی در زندگی خود هستیم تا ما را به زندگی لذت‌بخش و آرام طبیعی بازگرداند. ما نیازمند آنها هستیم تا ما را بار دیگر به سلامتی و امنیت زندگی امیدوار سازند. بخشی از مفهوم محیط در ارتباط با دنیای طبیعی و مصنوعی اطرافمان می‌باشد. انسان جزئی از محیط و همواره در ارتباط با آن قرار دارد.

طراحی پارک‌های شهری زمینه بالارزسی از تجربه زیبایی را در زندگی روزمره افراد فراهم می‌کند. مفهوم طراحی یک پارک به ویژه در مناظر شهری برای بسیاری از افراد، معادلی است برای طراحی منظر و وابسته به متخصصان و افراد حرفه‌ای در آن؛ در حالی که توجه به خلق فضا از سوی متخصصان طراحی منظر موضوعی مورد توجه است. توجه به ویژگی‌های فردی-اجتماعی به ویژه توجه به داده‌های رفتاری که از ارتباط مستقیم و بلاواسطه با کاربر به وجود می‌آید، می‌تواند در بهبود کیفیت ساخت محیط و استفاده از پتانسیل‌های آن تاثیر بسزایی داشته باشد. مطالعات در این خصوص با رویکردهای متفاوت صورت می‌گیرد. آنچه در این‌جا مورد نظر است، توجه به آن بخش از عوامل و فاکتورهایی در طراحی است که از طریق مطالعات علمی در حوزه‌های علوم رفتاری مورد توجه بوده و در عین حال قابلیت تبدیل به فضای کالبدی را داشته‌اند. توجه به این عوامل منحصر به مطالعه و استفاده از آنها نیست، بلکه نوع و میزان نتایج حاصل از آنها نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در بررسی آنها دارد.

از آنجا که فاکتورهای مورد بررسی در موضوعات علوم رفتاری دارای پیچیدگی‌ها و تنوع بسیار است و از سویی دیگر برخی از شاخص‌های مورد مطالعه به جنبه‌های فردی نظر دارد، شاید در بسیاری از این نوع مطالعات پیدا نمودن فرآیند طراحی و تبدیل داده‌های علمی روانشناسی به ادبیات طراحی معماری دور به نظر برسد. زمینه‌های کاربردی روانشناسی محیط به ویژه در دهه اخیر، در حوزه‌های برنامه‌دهی معماری و طراحی مشارکتی سعی در استفاده از این داده‌ها در طراحی داشته‌اند تا بتوان با استفاده از ویژگی‌های فردی و عوامل تاثیرگذار بر عوامل روان‌شناسی فردی از یکسو، و در سویی دیگر تلفیق آنها با مسائل مرتبط با تعاملات اجتماعی و محیطی در بهبود کیفیت‌های تاثیرگذار ارتباط انسان و محیط از آنها سود جست.

رویکرد روان‌شناسانه به ارتباط انسان و طبیعت

انسان همواره در تعامل با محیطی است که خود جزئی از آن به شمار می‌رود و از آنجا که یک رفتار اجتماعی در

از یاد برده ایم؛ طبیعت در نهایت زیبایی اش، هوش و رازش یک منبع ضروری برای زندگی است.

ویتروبیوس در کتاب معروفش «ده کتاب معماری» به متولاتی قابل توجه درباره معماری و طبیعت اشاره می‌نماید. او به خوانندگانش درباره طبیعت و عناصر طبیعی اشاره می‌کند و توجه به آنها را برای یک ساختمان ضروری می‌داند.

احساس نزدیکی به طبیعت و لذت بردن از موهبت‌های آن نیاز بی‌تردید امروز ما است.

امروزه بسیاری از چیزهایی که با آنها سروکار داریم در ارتباط با ماشین و مصنوعات بشری است که بعضاً حتی مهارت‌های ما را نیز در اختیار گرفته‌اند. زمانی که در خط زمان و به سمت آینده پیش می‌رویم کنترل آنها بر زندگی، احساسات و حتی باورهای ما بیشتر و بیشتر خود را نشان می‌دهد.

ما نیاز داریم تا لذت را حس کنیم، تا دوباره سلامت فیزیکی و روانی‌مان را به دست آوریم، تا دوباره به محیط طبیعی پیوند خوریم و جسم و روح خود را بازیابیم.

سلامتی ما در ارتباط مستقیم با فرایندهای فیزیکی و روانی است که زمانی که یک تعادل سیستمی^{۱۲} در بدن صورت می‌گیرد خود را نشان می‌دهد.

زندگی معاصر ما را در معرض فشارهای روانی بسیاری قرار داده که ما در معرض خطر عدم تعادل و ناتوانی در حفظ این تعادل قرار گرفته‌ایم.

فراهم آوردن فضاهای طبیعی نظیر پارک‌ها، یکی از روش‌هایی است که می‌تواند ما را به سوی یک فضای طبیعی رهنمون سازد. فضاهای طبیعی و طراحی منظر با توجه به ویژگی‌های طراحی می‌تواند از عوامل ایجادکننده استرس بکاهد برای این کار باید برخی از عواملی را که موجب بروز استرس افراد می‌شود شناسایی کرد و از طریق کاستن آنها محیطی آرام فراهم کرد. برخی از این موضوعات عواملی هستند مانند: صدا، مناظر ناخوشایند، پیچیدگی زیاد و بدون جذابیت و...^{۱۳}.

روابط میان فردی یکی از عواملی است که می‌تواند به پایین آوردن فشارهای روانی و تقویت مصونیت در کسب سلامت کمک نماید. تشویق این ارتباطات می‌تواند از جمله اهداف یک معمار منظر در همین راستا باشد.

نگهداری از فضاهای طبیعی می‌تواند به افراد و حفظ محیط طبیعی‌شان کمک نماید، یک معمار منظر می‌بایست یک برنامه زمان‌بندی و دقیق برای فعالیت‌های گروهی در جهت حفظ ارتباطات و نگهداری از محیط فراهم کند.

به وجود آوردن تنوع در پارک می‌تواند جذاب باشد اما میزان پیچیدگی اندک یا زیاد بر استرس تاثیرگذار است. استفاده

از فرم، بافت، نور و رنگ روشی مناسب برای به وجود آوردن انگیزش و هیجان است.

مناظر طبیعی در پایین آوردن میزان ترس از محیط موثرند «کاپلان»^{۱۴}، در تحقیقات خود در حوزه منظر، به این نتیجه رسید که به وجود آوردن احساس‌های رمزگونه در پارک از طریق مسیرهای پیچ‌دار، می‌تواند فضاهایی فراهم آورد که به صورت بصری تابدا و پینا گردند.

در تحقیقی که توسط کاپلان، لوفیس و اولریخ^{۱۵} صورت پذیرفته عنوان گردیده که نزدیک بودن به فضای طبیعی استرس را می‌کاهد ارتباط میان احساس و دنیای طبیعی در طراحی منظر می‌تواند به آن کمک نماید.

یک سازمان فضایی مناسب از طریق استفاده از اصول طراحی زیبایی‌شناسی ممکن است در کاهش استرس و افزایش سلامت موثر باشد. فراهم آوردن علائق بصری از طریق احساس تعادل و نظم طبیعی، فضاهای خوانا و مرتبط و قابل فهم و فراهم آوردن محیطی برای رفتار اکتشافی از طریق تعادل حسی در این مورد می‌تواند موثر باشد بنابراین نقش پارک‌ها نه تنها برای رفتارهای تفریحی و فراغت بلکه برای رفتارهای اکتشافی نیز مورد نظر است.

همچنین لینچ معتقد است فهم انگیزشی و شناختی فضا تولید آرامش می‌کند.

در یک جمع‌بندی، برخی از عوامل موثر در طراحی محیطی با توجه به شاخص‌های روانی عبارتند از:

- مسیرهای قابل پیش‌بینی
- نظم فضایی از طریق وحدت، تعادل و ریتم که موجب احساس لذت و جذابیت و آسایش می‌شود.
- اطلاعات بصری برای تحلیل عمکردها
- توجه به میزان باز بودن فضاها، جز که محصوریت، برای احساس خلوت لازم است. تعریف فضا احساس وجود فضای شخصی را در فرد بالا می‌برد.
- فرم‌های آشنا، رنگ، نور و بافت
- توجه به سیمای سمبولیک منظر (به طور مثال برخی از گل‌ها و یا رنگ‌ها متضمن مفهومی سمبولیک هستند).
- تقویت رفتار اکتشافی
- مکان‌هایی برای بازیابی

مشارکت در ساخت محیط: (معماری منظر و مشارکت اجتماعی)

بر اساس «تئوری نقش»^{۱۶} محیط طبیعی مکانی مناسب برای رفتارهای بازیابی است. «کلاسنر»^{۱۷} معتقد است، رفتارهای طبیعی

افراد اجتماع مشمول مناطق یک جداره ترسی هستند (پارک دیاماچی)

پارک‌ها مکان‌هایی هستند برای ۶۸ درصد رفتارهای خانوادگی (پارک اوتنبرگ)

مانند صحنای هستند که در دهی جمعی رخساف بر روی آن به اجرا در می‌آیند.^{۱۸} در اینجاست که پزشکان، معلمان و ... تبدیل به افراد اجتماعی نظیر پدر، مادر و ... می‌شوند.

در سال‌های اخیر، طرح‌های بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته تاکید بر گونه‌های مختلفی از مشارکت و ارتباط سازمان‌های اقتصادی و اجتماعی دارد که بر ارزش‌های خودکارایی و خودکم‌رسانی اصرار دارد و نیز توصیه می‌کند که افراد تحت فشار در جامعه می‌بایست برای ارتقاء و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی به حرکت درآورده شوند.

یکی از موضوعات مهم و مورد توجه معمار منظر، تصمیم در گونه‌های محیطی است که می‌تواند باعث بروز رفتارهای مثبت در محیط شوند. این موضوع می‌تواند از طریق دخیل نمودن کاربران در محیط صورت پذیرد. بدین منظور لازم است مواردی در نظر گرفته شوند.

- نیازهای فیزیکی-روانشناختی و نیازهای روانی استفاده‌کنندگان؛
- به وجود آوردن احساس کنترل محیطی از سوی استفاده‌کنندگان؛ و
- تشویق تعامل با محیط.

معمار منظر باید در به دست آوردن نیازهای استفاده‌کنندگان تلاش نماید. مسائلی که در این حوزه می‌تواند کمک نماید موضوعاتی هستند مانند:

- علائق فردی با توجه به محیط طبیعی، سبک پارک و عناصر طراحی؛
 - استفاده از مک...دهای مناسب برای تطابق با استرس روانی؛
 - انتظار از آنچه ک، پارک می‌بایست باشد و اینکه چطور و چه موقع مورد استفاده قرار گیرد؛ و اینکه
 - نازک چگونه می‌تواند فضایی آرام بر اساس خواست‌های کاربر فراهم سازد.
- بر اساس این رویکرد، تجربه‌های قابل توجهی در حوزه مشارکت در ساخت منظر وجود دارد که در اینجا به نمونه‌هایی از آنها اشاره می‌کنیم:

نمونه موردی: ۱) پارک «دیاماچی» (ناگویا- ژاپن)^{۱۹}

ناگویا^{۲۰} شهری در ژاپن با دو میلیون نفر جمعیت به ۱۶ قسمت تقسیم شده است. در بخش «شوا»^{۲۱} جمعیتی حدود ۱۰۰۰۰۰ نفر در مرکز ناگویا جای دارند. بسیاری از کودکان برای بازی کردن می‌بایست در خانه، خیابان یا پارکینگ‌ها برای خود مکانی را پیدا می‌کردند چرا که در این همسایگی پارک‌های بسیار کمی وجود داشت. در این زمان یکی از شهروندان که خود مادر سه کودک بود ساحت یک فضای عمومی بیرونی و امن و سالم برای بازی بچه‌ها و طلاقات آنها با یکدیگر را به شهرداری پیشنهاد نمود. هرچند که شهرداری در ابتدا ابراز موافقت نمود اما پس از گذشت زمانی چند آنها هیچ اقدامی را به عمل نیآوردند. اندکی بعد این شهروند متوجه شد که یک مدرسه ابتدایی در نظر دارد که پارکی را برای بچه‌های خودش احداث نماید بنابراین با مراجعه به رئیس مهد، به او پیشنهاد همکاری در پروژه میان خانواده‌ها، اعضای مدرسه و همسایگی‌های همجوار نمود.

ملاقات اولیه خانواده‌ها و بچه‌ها منتج به چهار نتیجه گردید:

تلاش برای ارتباط اجتماع با یک پروژه منظر، پارک فرهنگی کودکان، قاهره، ۸۵-۱۹۸۲

دانشجوی دوره دکتری معماری دانشگاه تهران

طریق برنامه‌ریزی مشارکتی قابل تحقق است.

موضوع اساسی در این بخش، توجه به توسعه درون‌گرا^{۱۸} از طریق ریشه داشتن در ارتباطات اجتماعی-اقتصادی و تکنیکی است تا منجر به فهم فرهنگ‌های محلی با استفاده از توسعه مکانیزم‌های احیاء خلاقانه مشارکتی گردد.

تلاش برای دخالته دادن افراد نه تنها از طریق ابزارهای علمی، بلکه با استفاده از فهم و دریافت ارزش‌های اجتماعی و بهره‌گیری از آنها در بازتولید محیط مسر است.

یکی از نمونه‌های موفق در این زمینه «پارک فرهنگی قاهره»^{۲۹} است که در آن ابزارهای عمومی طراحی معماری با مشارکت فعال اجتماعی همسو گردیدند تا منجر به خلق فضایی اجتماعی شوند در طرح این پارک نه تنها از مشارکت مستقیم افراد در طرح استفاده شده، بلکه به طور غیر مستقیم باورها و الگوهای سمبولیک اجتماعی نیز در طرح در نظر گرفته شده است. رابطه استعاری برقرار شده میان مسجد پارک، شکل ماریج برگرفته از مناره مسجد (به مفهوم رشد و زندگی) از این زمره هستند.

در طراحی این پارک از مشارکت اجتماعی به صورت مستقیم نیز بهره گرفته شده است. طرح این پارک در زمان جشن سالانه ملی کودکان با مقیاس واقعی در معرض نمایش عموم درآمد. اجزاء مختلف پارک مانند آب‌نما، نمایشگاه، موزه، تئاتر روباز و... با استفاده از ماکت‌های موقتی و در مقیاس واقعی ساخته شدند. در جاهایی که امکان ساخت ماکت در ابعاد واقعی وجود نداشت از طریق ترسیم پلان با استفاده از رنگ بر روی زمین، چگونگی طرح معرفی گردید و در زمان برگزاری جشن افراد مختلف آن را تجربه کردند و نظرات خود را اعلام نمودند.

نتیجه به صورت ایده‌هایی از سوی افراد اجتماع و برخی از گروه‌های اجتماعی مانند هنرمندان، صنعتگران و... در راستای توسعه طرح ارائه گردید.

در نهایت برخی از ایده‌ها منجر به تغییر در طرح شدند و طراحان توانستند با استفاده از نظرات اجتماع طرح خود را به صورت اجتماعی هدایت نمایند. مساله طراحی و برنامه‌ریزی در این چارچوب توسط تعاملات محیطی است که میان نیازها و علائق کاربران با محیط صورت می‌گیرد. همچنین این موضوع برای بهبود روش‌هایی است که توسط آنها ماهیت ارتباطی فرایند، طرحی بالا برده شود. از طرفی دیگر تئوری‌های فرایند طراحی می‌بایست تشریح کنند که چگونه می‌توان از مشارکت گروه‌های مختلف کاربران، متخصصان و تصمیم‌سازان در این فرایندها استفاده نمود.

بنابراین مباحث برنامه‌ریزی مشارکتی در حوزه روانشناسی محیط بر مبنای این مفهوم شکل می‌گیرد که برنامه‌ریزی مشارکتی واسطه‌ای است که موجب ارتباط سودمند میان زنان و مردان، افراد جوان و کهنسال و گروه‌های مختلف اجتماعی در محیط (و برای شکل دادن بهتر محیط) است.

گروه‌های مختلف اجتماعی می‌توانند با حضور در فرایند طراحی، با کنترل و تمییز نقش آنها، از سوی طراحان متخصص به خلق مکان‌هایی سالم کمک نمایند یک پارک سالم مکانی است که سلامت را از طریق پیوند نیازهای فیزیکی، انگیزشی و روحی با طبیعت بالا می‌برد. پرداختن به نیازهای روانشناختی-فیزیکی در عین تعامل با محیط و شرکت در ساخت محیط برقرارکننده پیوند عین سلامت، حسعت و طبیعتی است. ■

پی‌نوشت:

۱- منظر، الگو، ادراک و فرایند ص ۱۳۱.

۲- نک به محیط و رفتار اجتماعی (المن).

۳- بر اساس نظر wohl will این زمینه متضمن ۳ قضیه است:

۱. رفتار در محیط خاصی روی می‌دهد که عسلاً آن رفتار را به آن محیط منحود می‌کند.

۲. کیفیت‌های خاص محیط از قبیل کم و زیادی تحریکات، ازدحام و فشار روان‌شناختی ممکن است در فرد اثر بگذارد.

۳. نوع شیوه‌های رفتار را خصائص فیزیکی و طبیعی بر می‌انگیزد و جهت می‌دهند.

نگاه کنید به: روانشناسی عمومی، دکتر شعاری‌نژاد.

لازم به ذکر است گسبورگ در کتاب خود (Brunswick 1903-1955) را اولین کسی می‌داند که اصطلاح روانشناسی محیط را به کار برده است.

نگاه کنید به: روانشناسی محیط، دکتر شهرناز مرتضوی (۱۳۸۰)، ص ۵.

4- An Introduction to Environmental Psychology, p. 54.

۵- موضوع محیط‌های طبیعی و فضاهای بیرونی نوعاً در تکرش‌های آیینی به صورت مکان‌های سمبولیک و اسطوره‌ای مورد نظر بوده‌اند.

6- An Introduction to Environmental Psychology, p. 337.

۷- نک به پی‌نوشت ۵.

۸- سه ارتباط کلاسیک، انسان و طبیعت عبارت بودند از: انسان تحت تسلط طبیعت، انسان هماهنگ با طبیعت و انسان مسلط بر طبیعت.

9- An Introduction to Environmental Psychology, P. 17.

۱۰- مفهوم قلمرو به رفتار مرتبط با کنترل مالک یا مالکان یک حوزه جغرافیایی خاص ارجاع می‌گردد. قلمرو متضمن حوزه ثابت جغرافیایی نظیر اتاق، خانه و... است و محدوده‌های ذهنی مختلفی را می‌پذیرد و نقش مهمی را در حفظ تعاملات اجتماعی بازی می‌کند.

۱۱- سامر (Sommer) فضای شخصی را فضایی با حدود نامبری که بدن انسان را فرا می‌گیرد و افراد ناخواسته اجازه ورود به آن را ندارند تعریف می‌کند. بنابراین فضای شخصی در روانشناسی محیط در حوزه فاصله‌های فردی و مواردی نظیر تعیین جایگاه، خلوت و... بررسی می‌شود.

۱۲- محرک‌های اجتماعی متغیرهای قاطع موثر بر ازدحام هستند با این اندیشه بود که محققان با تغییر دکوراسیون یک اتاق تاثیرشان را بر تحریکات اجتماعی بررسی نمودند و یافتند برخی محرک‌ها مانند دیوارها و درها عامل واسطه تاثیر ازدحام بر رفتار فردی بودند.

13- Homeostasis
14- Design Guidelines for Landscape Architects, p.25.
15- Rachel Kaplan
16 - Kaplans, Lewis, Ulrich
17- Role Theory
18 - Klausner
19 - An Introduction to Environmental Psychology, p.320.

20- Community participation methods in design and planning, p.269.
21- Diamachi Fureai Park
22- Nagoya
23- Showa
24- Community participation methods in design and planning, p.272.
25- Flower Land
26- Setagaya
27- Design Guidelines for Landscape Architects, p.71.
28- Indigenous Development

۲۹- این پارک در یکی از محلات فقیرنشین قاهره واقع است که طرح آن در سال‌های ۱۹۸۵-۱۹۸۲ به انجام رسید در سال ۱۹۸۹ مورد بهره‌برداری قرار گرفت و در سال ۱۹۹۲ برنده جایزه آفاخان شد مراسم و جشنواره‌های اجتماعی به عنوان وسیله‌ای برای تشویق مشارکت در فرایند طراحی مورد استفاده قرار گرفتند نک به منابع شماره ۴، ۵ و ۶

منابع:

۱- المن، ابروین. محیط و رفتار اجتماعی، ترجمه، علی نمازبان، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲.
۲- بل، سایمون، منظر، الگو، ادراک و فرایند ترجمه، بهنام اسن‌زاده، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۲.
۳- مرتضوی، شهرناز، روان‌شناسی محیط و کاربرد آن، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۰.
4- AbdellHalim, Halim. "El-Houd El-Massoud." Mimar 8, April-June 1983: pp. 30-33.
5- Abdelhalim, A. I., "A Ceremonial Approach to Community Building." In Theories and Principles of Aga Khan Program for Islamic Architecture . 1998.
6- Design in the Architecture of Islamic Societies, 139-148. Sevckenko Margaret (ed.). Cambridge, Massachusetts.
7- Ittelson H., Proshansky M., Rivlin G., Winkel H., An Introduction to Environmental Psychology. Holt, Rinhat and Winston, INC., USA, 1974.
8- Salamy V. Design Guidelines for Landscape Architects. The Ohio State University, 1995.
9- Sanoff H., Community participation methods in design and planning, John Wiley & Sons, USA, 2000.

پارک فرهنگی کودکان، قاهره، ۸۵-۱۹۸۳

سلامت، طبیعت و طراحی مشارکتی

طبیعت مکانی است برای رفتارهای گروهی؛ از آن رو است که انتخاب، رویکرد علمی به جای رویکرد اسطوره‌ای موجب استفاده بهتر از طبیعت است اما باید همواره متوجه خطر تعمیم دادن موضوعات نیز بود.

ادراکات ناخودآگاه ما، یک منظر را به عنوان پاسخی برای نیازهای حیاتی و واکنشی به یک محیط طبیعی برای به دست آوردن سلامت، آسایش و لذت می‌داند.

کاپلان در کتاب «تجربه طبیعت»، به ارتباط میان محیط طبیعی و سلامت روانی اشاره می‌کند^{۲۷} و تجربه بازآفرینی در فضاهای طبیعی را برای کاستن استرس‌های فردی موثر می‌داند. طراحی منظر، علاوه بر اینکه بر موضوعاتی مانند استرس، ترس، ادراک، آسایش، احساس امنیت، خلوت، قلمرو و دیگر شاخص‌های روان‌نژندی فردی تأثیرگذار است و می‌تواند در تعیین سلامت فردی تعیین‌کننده باشد، از سویی دیگر متضمن رفتارهای جمعی در یک صحنه اجتماعی است. محیط طبیعی به عنوان «صحنه‌ای است که در آن شاهد درام‌های اجتماعی هستیم. طبیعت محلی است برای بروز رفتارهای اجتماعی.

در سال‌های اخیر توجه به طراحی منظر برای بهبود کیفیت مکانی در جهت بروز تعامل‌های اجتماعی مورد نظر بوده و امروزه مساله دیگر نمودن افراد با ساخت محیط در راستای تشویق تعامل با محیط و احساس تعلق به مکان نیز مورد نظر است.

توجه به این بخش به عنوان موضوعی میان‌رشته‌ای است که متمرکز بر فرآیندهای مختلف رفتاری و روانی افراد و گروه‌های مختلف در جایگاه‌های مختلف، برای یافتن به چرخه تحقیق، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری، طراحی، اجرا و ارزیابی است.

این رویکرد نزدیک به موضوع تحقیقات طراحی است که متوجه افراد، اجتماع و قواعد اجتماعی است. منظور از قواعد اجتماعی ایجاد فرصت‌هایی برای گروه‌ها و افراد مختلف برای تأثیر گذاشتن بر مقوله‌ای محیطی است که برای نمونه از

بر مبنای ایده‌های توسعه یافته هر یک از گروه‌های کاری بود. کارگاه چهارم برای موضوعات اجرایی ایده‌های طراحی شکل گرفت. با کمک یک نجار، بسیاری از همسایه‌ها در ساخت یک میز کار چند منظوره برای افرادی که از ویلچر استفاده می‌کنند، صندلی‌هایی برای نابینایان و کوزه‌های چوبی همکاری نمودند. با آغاز بهار، پنجمین کارگاه برای یک برنامه گلکاری و آموزش داوطلبان برای کمک به معلولان شکل گرفت. هدف اصلی خلق باغی سالم و جذاب برای افراد بود. کارگاه‌ها نه تنها یک تجربه ارزشمند برای افراد بودند بلکه وسیله‌ای شد برای شکل‌گیری گروه‌های داوطلب اجتماعی که تحت حمایت دولت محلی نیز قرار گرفتند. این باغ توسط دانش‌آموزان باغبان نگهداری می‌شود و برنامه‌های خاصی برای افراد در آن به اجرا در می‌آید.

پارک فرهنگی کودکان، قاهره، ۸۵-۱۹۸۳

مشارکت اجتماعی در طراحی و ساخت باغ‌های درمانی

نمونه موردی ۲:۲ باغ‌های درمانی

یک باغ اجتماعی که «سرزمین گل‌ها»^{۲۸} نامیده می‌شد در منطقه «ستاگابا»^{۲۹} در توکیو ساخته شده بود. مساله این پارک این بود که دسترسی معلولان به این پارک میسر نبود بنابراین یک معمار منظر و یک طراح اجتماعی پیشنهاد یک کارگاه برای نوسازی پارک موجود برای دسترسی مناسب همه را دادند. هدف کارگاه عبارت بود از:

- فراهم آوردن مشارکت اجتماعی در طراحی مجدد باغ؛
- فراهم آوردن یک تجربه یادگیری برای افراد برای درک ارزش همکاری با یکدیگر و یادگیری از همدیگر؛ و
- آموزش مفهوم طراحی فراگیر و گیاه‌درمانی به مردم از طریق یک پروژه سبز.

فاکتورهای مورد توجه در دستیابی به یک پروژه موفق شامل شناسایی منطقه بود که هدف نهایی آن به وجود آوردن باغی است که می‌تواند خود یک تجربه آموزشی در گلکاری فصل بهار باشد. کارگاه‌های ۶گانه در طول ماه‌های مختلف برگزار شد مشارکت‌کنندگان شامل افرادی از همسایگی‌های مسکونی، اداره‌های ناحیه و طراحان اجتماعی بودند بخش اولیه با بحث درباره اصول طراحی عام آغاز گردید و در ابتدا ارزیابی در خصوص دسترسی‌های سرزمین گل‌ها توسط مشارکت‌کنندگان در کارگاه صورت پذیرفت. توجه به حرکت نابینایان و ویلچر معلولان در تعیین و ارزیابی و اصلاح دسترسی‌ها موضوع مورد توجه بود تا محله‌هایی که می‌بایست تغییر پیدا کنند تعیین گردد.

کارگاه دوم برای تشخیص مکان‌های قابل توسعه و ساخت برای طراحی باغ اجتماعی بود. کارهای ویژه‌ای برای هر گروه کاری کوچک پیش‌بینی شده بود تا به مسیرهای برجسته و خاص برای نابینایان، مسیرهای حرکتی معین برای معلولان و فضاهای خاص برای آنها توجه شود.

سومین کارگاه متوجه ساخت ماکت‌ها و راهکارهای طراحی